אי לאו דעתא צילותא ולעולם חדא דעתא הוא או דלמא פשיטא ליה דדעתיה קלישתא ולאו דעתא צילותא הוא והכא היינו טעמא כיון דעתים חלים ועתים שוטה למאי נפקא מינה להוציא אשתו בגט אי אמרת חדא דעתא הוא כקדושין כך גירושין ואי אמרת עתים חלים ועתים שוטה קדושי מצי מקדש גרושי לא מצי מגרש מאי תיקו: נשתטית וכו': א"ר יצחק *דבר תורה שוטה מתגרשת מידי דהוה אפקחת בעל כרחה ומה טעם אמרו אינה מגורשת שלא ינהגו בה מנהג הפקר היכי דמי אילימא דיודעת לשמור גיטה ויודעת לשמור עצמה מי נהגי בה מנהג הפקר אלא דאין יודעת לשמור לא גיטה ולא עצמה דבר תורה שוטה מתגרשת והא אמר דבי רבי ינאי °ונתן בידה מי שיש לה יד לגרש עצמה יצתה זו שאין לה יד לגרש עצמה ותנא דבי רבי ישמעאל °ושלחה מביתו מי שמשלחה ואינה חוזרת יצתה זו שמשלחה וחוזרת [א]לא צריכא דיודעת לשמור גיטה ואינה יודעת לשמור עצמה דבר תורה שוטה מתגרשת דהא יודעת לשמור גיטה ואמור רבנן לא ליפקא שלא ינהגו בה מנהג הפקר אמר אביי דיקא נמי דקתני גבי דידה נשתטית לא יוציא וגבי דידיה לא יוציא עולמית מאי שנא הכא דקתני עולמית ומאי שנא התם דלא קתני עולמית אלא שמע מינה הא דאורייתא הא דרבנן: א"ר יוחנן בן נורי וכו': איבעיא להו רבי יוחנן בן נורי איש פשיטא ליה ואשה קמיבעיא ליה או דלמא אשה פשיטא ליה ואיש קמיבעיא ליה ת"ש מדקאמרו ליה אינו דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת שהאשה יוצאת לרצונה ושלא לרצונה והאיש אינו מוציא אלא לרצונו ש"מ איש קמיבעיא ליה אדרבה מדקא"ל אף זו כיוצא בה ש"מ אשה קמיבעיא ליה אלא ר' יוחנן בן נורי לדבריהם קאמר להו לדידי כי היכי דאיש לא מצי מגרש אשה נמי לא מיגרשא אלא לדידכו מאי שנא אשה ומאי שנא איש אמרו ליה אינו דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת: העיד רבי יוחנן וכו': *אמר רבא מעדותו *של רבי יוחנן בן גודגדא [ב]אמר לעדים ראו גט זה שאני נותן ואמר לה כנסי שטר חוב זה הרי זו מגורשת מי לא אמר רבי יוחנן בן גודגדא לא בעינן דעתה הכא נמי לא בעינן דעתה פשיטא מהו דתימא מדא"ל כנסי שטר חוב זה בטולי בטליה קמ"ל אי איתא דבטליה לעדים הוה קאמר להו ומדלא אמר לעדים לא בטליה ולא מידי והאי דקאמר הכי מחמת כיסופא הוא דקאמר (א) להו רב יצחק בר ביסנא אירכסו ליה מפתחי דבי מדרשא ברשות הרבים (ב) בשבתא אתא לקמיה דרבי פדת *אמר ליה זיל

דבר

תורה אור

דברים כד

שם

אי לאו דעתו צלולה היא ולעולם כל ימיו של חרש פשיטא ליה לרבי אלעזר דחדא דעתא אית ליה לחרש דאינו עתים חלים עתים שוטה: **או דלמא פשיטא ליה** · דלאו דעתא צלולתא היא אלא היינו טעמא דמספקא ליה דעתים שהוא חלים לגמרי ודעתו צלולה וחיישינן שמא בשעת קידושין חלים היה: **להוציא את אשתו בגט** · חרש מעיקרו לר' אלעזר אם יכול לגרש או לא דבשלמא לרבנן פשיטא לן דמוציא כדאמרינן במתני' (לעיל קיב:) כשם שכונס ברמיזה כך מוציא ברמיזה אלא לר' אלעזר דמשוי ליה ספק מאי: **שמשלחה מביתו וחוזרת** · שכן מנהג השוטים שאין בושין: **ש"מ איש מיבעיא ליה** · ואשה פשיטא ליה דאי אשה מיבעיא ליה ואיש פשיטא ליה הכי איבעי להו לאהדורי אינו דומה אשה המתגרשת לאיש המגרש: **אשה נמי לא מיגרשא** · ועלה קמייתו לה רבנן דאיה לדבריהם אף זו כיוצא בה ואינו דומה דקמהדרי ליה אאיש משום דאיהו ה"ק לדידכו דאמריתו אשה מיגרשא מ"ש איש ומ"ש אשה: **מעדותו של ר' יוחנן** · דאמר דאפי' במקום קידושין גמורים לא בעינן דעתא דאשה בגירושין: **אמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לה** · והיא לא שמעה וחזר ואמר לה לאשתו פקחת כנסי שטר חוב זה ולא הודיעה שהוא גיטה ה"ז מגורשת: **לאו אמר ר' יוחנן לא בעינן דעתה** · דאשה בגירושין דקתני חרשת יוצאת בגט: **פשיטא** · דלר' יוחנן ודאי הכי הוא:

דבר

יצתה זו שאין לה יד לגרש עצמה · אר"ת דהיינו דוקא באין לה אב וכפ' התקבל (גיטין דף סד: ושם) וכן בפ"ב דקידושין (דף מג:) גבי כל קטנה שאין יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להתגרש פי' בקונט' אפי' ע"י אביה ואין נראה לר"ת דהא ר' ינאי מפיק לה הכא מונתן בידה מי שיש לה יד לגרש את עצמה יצתה זו שאין לה יד וכיון שיש לה אב הרי יש לה יד דאפי' נערה בין היא בין אביה מקבל גיטה ולרבי יהודה אביה ולא היא ור' ישמעאל נמי דדריש מושלחה משמע דלא פליג ארבי ינאי אלא דדריש מקרא אחרינא וטעמא דיש לה אב משלחה ואינה חוזרת היא שאביה משמרה מלחזור ועוד הביא ר"ת ראיה מירושלמי דפירקין דקאמר התם נשתטית לא יוציא דבי ר' ינאי אמרי מפני גרירה (ג)ה"פ שנגררת אחר כל אחד ונוהגין בה מנהג הפקר ר' זירא ור' מנא תרווייהו אמרי שאין יכולה לשמור את גיטה רבי נחמיה בשם ר' יהודה אמר תלתא מילי איכא בינייהו עבר וגירש מ"ד[א] מפני גרירה מותר כיון דליכא אלא איסור דרבנן שלא ינהגו בה הפקר אם עבר וגירש ה"ז גט למ"ד לפי שאינה יכולה לשמור את גיטה אסור פי' מדאורייתא אין הגט גט ועוד איכא בינייהו יש לה אב ופעמים שוטה ופעמים חלומה מ"ד מפני גרירה אסור שאין האב יכול לשומרה מן ההפקר וכן בעתים שהיא שוטה אין נזהרת מן ההפקר אבל למ"ד שאינה יכולה לשמור את גיטה יש לה אב יכול לשמור את גיטה וכן פעמים חלומה יש לה עתים יכולה לשמור את גיטה וה"מ למימר דאיכא בינייהו יודעת לשמור את גיטה ולא את עצמה דלמ"ד מפני גרירה אסור כדאמר הכא ולמ"ד שאינה יודעת לשמור את גיטה זו יודעת לשמור גיטה אלא ניחא ליה למימר איכא בינייהו אפי' באין יודעת לשמור את גיטה ולא עצמה ואע"ג דהכא משמע דליכא מאן דפליג (ד) שלא ינהגו בה מנהג הפקר ורבי ינאי הוא דדריש הכא שאין יכולה לשמור גיטה מונתן בידה ובירושלמי קאמר ר' ינאי משום גרירה ופליג אטעמא דאמר דאינה יכולה לשמור גיטה אין זה תימה כ"כ כי יש סוגיות ומימרות הפוכות מהש"ס שלנו וי"מ דגרירה דקאמר בירושלמי היינו משלחה וחוזרת ויכולה לשמור גיטה היינו שיש לה יד לשמור גיטה והיינו פלוגתא דאמוראי דהכא ולפ"ז מאן דמפיק מושלחה אפי' יש לה אב אינה מתגרשת דקאמר יש לה אב למאן דאמר מפני גרירה אסור ומיהו אין נראה פירוש זה דעבר וגירש אמאי מותר למ"ד מפני גרירה כיון דהוי דאורייתא ועוד עתים שוטה ועתים חלומה אמאי קאמר דלמ"ד מפני גרירה אסור כיון דקבלה גט כשהיא חלומה הרי באותה שעה משלחה ואינה חוזרת היא והורה כן ר"ת הלכה למעשה ובפ"ב דקידושין האריך בתוס' יותר והכא דפריך ואלא דאין יודעת לשמור לא גיטה ולא עצמה דבר תורה שוטה מתגרשת והאמר דבי ר' ינאי כו' הוה מצי לשנויי ביש לה אב אלא שזהו בכלל שטיא דמשני ביודעת לשמור את גיטה ולא את עצמה: **אמר** אביי דיקא נמי דקתני גבי דידה כו' · וא"ת דהכא קאמר אביי גופיה עולמית לכדרבי יצחק ובפרק מי שאחזו (גיטין ד' עא: ושם) קאמר אביי מתני' נמי דיקא דחולקין עליו חבריו על רשב"ג (ה) דאמר בפקח שנתחרש שיכול לדבר מתוך הכתב דאין יכול לגרש מדקתני עולמית ודחי ליה רב פפא דלמא עולמית לכדר' יצחק והכא קאמר ליה אביי גופיה ולר"י דעולמית קאי אנתחרש ואנשתטה והתם דייק דחולקין עליו חבריו מאי דקאמר עולמית אנתחרש ורב פפא סבר דלמא לא אתיא כלל אלא לכדר' יצחק: **אמר** רבא מעדותו של ר' יוחנן כו' · הוה מצי למימר מדרבנן דאמרי חרשת יוצאה בגט אלא ניחא ליה למינקט ר' יוחנן שחכמים מביאין ראיה מדבריו ועוד משום דכל עדות הלכה היא: **מהו** דתימא כי אמר לה כנסי שט"ח כו' · והקשה ר"י דהא היכא דאמר לה כנסי שטר זה לא שמעי' מדרבי יוחנן בן גודגדא אלא מסברא דהא ליתא דבטליה כו' ולא שמעי' מדבריו אלא דלא בעינן דעתה ואכתי תיקשה פשיטא וי"ל דאמילתיה דרבא פריך פשיטא ולמה ליה לרבא למימר כלל ומשני דרבא השמיענו בכנסי שטר חוב:

אמר

עין משפט
נר מצוה

כח א מיי' פ"י מהל' גירושין הלכה כג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קכ סעי' ו:

כט ב מיי' שם פ"ח הל' סמג עשין מח טוש"ע שם סי' קל ס"ס:

◆

תוס' חד מקמאי
פרק חרש

אמר רבא מעדותו של ר"י בן גודגדא אמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לה וחזר ואמר כנסי ש"ח זה מגורשת דאם איתא דבטליה לעדים הוה אמר · ודוקא היכא דאמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לה אבל אם לא אמר הכי תנן בהדיא בפרק הזורק א"ל כנסי ש"ח זה אינה מגורשת עד שיאמר לה הא גיטך ולא משום דבעי' דעתה (א) אלא משום דלמא איהו גופיה בטולי בטליה · ואם נתן לה כשהיא ישנה נמי אינה מגורשת משום דבעי' לה דומיא דידה שיהא מקום המשתמר ואם היתה ישנה בחצרה אינה מגורשת דהא בעי' עומדת בצד ביתה או בצד חצרה וכיון דהיא ישנה כמי שאינה בצד ביתה דמי ואם היה מדבר עמה על עסקי גיטה ונתן לה גיטה ולא פירש ולא הוו עסוקים באותו ענין אינה מגורשת משום דדילמא איהו גופיה לא יהיב לה משום גט ודעתו(ב) שוהדה בעי' [והא] דאקשינן בפרק קמא דקידושין אם אין עסוקים באותו ענין מנא ידעה מאי קא"ל · משום קידושין הוא דנקט לשון דמנא ידעה דמשמע דבעי' דעתה דבקידושי בעי' דעתו ודעתה · והאי דלא אמר מנא ידעינן מאי קאמר לה דהוה שייך לישנא בין בקדושין בין בגרושין נפ"מ היכא דאמר איהו מעיקרא לשנים אתן בסתם לשום קדושי' דאע"ג דיהיב לה לשם קידושי' כיון דלא ידעה מאי קא"ל אינה מקודשת להכי נקט לישנא דמנא ידעה:

(א) ועי' בתוס' גיטין (ע"ח) ד"ה אינו דאפילו אם אמר לעדים מתחלה ראו גט זה וכו' מ"מ צריך שיגידו לה העדים אח"כ דאל"כ הוה משלחה וחוזרת ע"ש.(ב) נ"ל ודעתו כוותי' בעינן והא דאקשינן כו'

[עי' שבת קכח. רש"י ד"ה שמעת מינה כו' מה שגרסו שם על הגליון ועי' טור וב"י א"ח סי' שמג]

מסורת הש"ס

גיטין עח:

[עי' תוס' ב"ק נה: ד"ה אמר ר"נ]

גיטין נה:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' הוה דקאמר לה: (ב) שם ברשות הרבים אתא לקמיה דר' פדת כצ"ל ותיבת בשבתא נמחק: (ג) תוס' ד"ה יצתה וכו' מפני גרירה פירוש שנגררת אחר כל אדם ונוהגין בה:(ד) בא"ד דליכא מאן דפליג אטעמא שלא ינהגו בה מנהג הפקר ור' ינאי דריש הכא: (ה) ד"ה אמר וכו' על רשב"ג ואמר בפקח וכו' דעולמית קאי אנתחרש ·

◆

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה יצתה עבר וגירש מ"ד כו' · נ"ב ולפ"ז קי"ל דעבר וגירש אסור וכמי שלא יכולה לשמור גיטה ויש לה אב ועתים שוטה עתים חלומה מגורשת בדיעבד אבל לכתחלה לא יגרש וכמלה דיין דנקט ג' הטעמים וכ"ד הרא"ש וש"פ · אבל הרמב"ם והרשב"א גרסי בעבר וגירש לסיפך דלמ"ד משום גרירה אסור דעשאוהו כשל תורה ומ"ד לפי שאין כו' מותר בדיעבד ביכולה לשמור גיטה אבל לכתחלה מודה דאסור משום אתנפי · והרשב"א מפרש ג' דברים של הירושלמי שכולן הוא יכולה לשמור גיטה כבי' בירושלמי וקושית תוס' דס"מ למימר ומפרש דעל כולן קאי עבר וגירש איכא בינייהו דאין ר"מ בסכך ג' דברים אלא בדיעבד · אבל לדברי האבי"ה ביש לה אב ועתים שוטה עתים חלומה לכ"ע מגורשת בדיעבד ועמ"ש בהג"ה כאן (ועמ"ש רבינו באה"ע סי' קי"ט ס"ק י"ב):